

נר החנוכה הבודד בגטו

המטרות: א. להביא למודעות את חשיבותם של ערכים בעת סכנה קיומית.
ב. לפתח מודעות לסמלים ולמשמעויותיהם מעבר לזמנם.

מהלך ההפעלה

- א. קראו את הסיפור לחניכים ונהלו דיון בעקבותיו.
- ב. על-פי ההלכה, אין צורך בשעת סכנה להדליק נר בחלון, ואפשר להדליקו בחדר סגור. מדוע עמד היהודי על כך שהנר יודלק – ולו לזמן קצר – בחלון, למרות הסכנה האיומה שארבה לו?
- ג. מה משמעות הנרות בעיני היהודי בגטו וארשה?
- ד. איך הייתם מגדירים את המושג "גבורה" על-פי הסיפור? (בקשו מהמשתתפים להביא דוגמות נוספות מן ההיסטוריה לגבורה יהודית: עשרת הרוגי מלכות, למשל).
- ה. מה כוחם של סמלים על-פי הסיפור?

המברחים הפולניים, שסיפקו להם מזון וכל יתר הדברים הנחוצים, שנחשבו אז למותרות. וגם אני בחלומי, גם אני חיפשתי להשיג משהו אצל המברחים-הגויים תמורת שכר עבודות שקיבלתי ב"פלוגות העבודה", שהועסקו מעבר לחומת הגטו. בכל ערב חזרנו דרך שער הגטו מעבודת הכפייה במפעלים בצד הארי של וארשה, ומדי ערב בערב סיכנתי את עצמי לסור לרגעים ספורים אל ראש המברחים הפולניים, אשר דירתו ומטה פעולתו נמצאו ממש על-יד שער הגטו. רק באותו ערב, כאשר חזרנו מעמדות העבודה שמחוץ לגטו, צמח במוחי רצון מוזר. ידעתי היטב את סדר הלוח וידעתי, שבאותו ערב חל הנר הראשון של חנוכה; והרצון שנתעורר בי אכן היה מוזר ונועז כאחד.

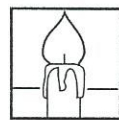
"אני מוכרח עתה להשיג נר להדלקת נר חנוכה – ויהי מה!" כה גמרתי בליבי, משקפצתי אל המברח הגוי לשהות קצרה וחטופה.

"לחמניות?" הציע לי המברח את המציאה הגדולה למכירה, בצורת לחמניות אפיויות למחצה ושחורות, שהשיג ממאפייה בלתי-לגלית בצד הארי.

"נרות!" זרקתי לו בפרצופו קריאה נחרדת ומוזרה, מבלי שהוא יתפוס בדיוק, שברגע זה התחשק ליהודי נבזה כמוני לא לשבור את הרעב בלחמנייה טרייה – אלא דווקא להדליק נר חנוכה בריש גלי בפומביות יתרה...

"ומה המחיר שמוכן הנך לשלם תמורת נר-חלב,

שאינ למוצאו ב הערמומי למתו "לא נר אחד, אי תמציא לי, אש ממני!" הסתכנ השולחן. "בבקשה רבה!" זרק אלי את ו "אני מציע לך שאתה מעדיף לך! קבל-נא! ונ קופסת סיגריות עצום השגתיר וארשה הגויה. "מסכים!" פרץ "רק בתנאי ו העיקרי, "שתר דירתך! כי אצל "השתגעתי?" צי משטר ההאפל "אינני מכיר את וחרף, "והשד לרגעים מעטינ "חזיז ורעם!" משנוכח עד ה מכאן ואילך כ

נר חנוכה הבודד בגטו
משה פראגר

אחד משרידי גטו וארשה, אשר חוויית החנוכה נחרתה עמוק בזכרונו, מספר:
בחורף של שנת תש"ג 1943 נשארנו בווארשה רק שרידי הגטו. כל אלה הנשארים ידעו מכבר מהו הגורל הצפוי להם. אין תמה כי הבולמוס המבוהל של "חסוף ואכול" השתרר בגטו המרוקן. כל מה שהרוויחו עובדי-הכפייה היהודיים, אשר נשאו נפשם בכפם, וכל מה שהצליחו לאסוף וללקט מאחרית רכושם – כל זה מצא את דרכו לכיסם של

ביותר. בדירתו של המבריה הגוי, אשר על מפתן הגטו, נערכה המצווה של הדלקת נר ראשון של חנוכה. עובדי כפייה יהודיים לא מעטים נכחו במקום ונסחפו בלהט השמחה.

מה התרחש שם? כל העסק נמשך רק מספר רגעים. כל העניין חלף במהירות-הברק. אך כל אחד שנכח באותו מעמד חש בפועל ממש, כאילו היה מעין ניצוץ של נס חנוכה בפשטות גמורה... בתוך העלטה הכללית התנוצץ נר חנוכה באש העקשנות היהודית.

ליד החלון הפונה החוצה באחת הקומות הגבוהות של בית-מגורים וארשאי, העשוי כמבצר מרובע, ניצב מישוהו מבין שרידיו של הגטו המבותר, ובקול רועד כיוון את הברכות לעבר הגטו המתפתל באימה ופחד.

"להדליק נר חנוכה... שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה..."

"אמן! אמן ואמן!" ענו אחריו כמה וכמה מעבדי הגטו הדרוסים וההרוסים.

נר חנוכה עלה בחלון. רגעים של צפייה דרוכה. רגעים או שעות? רגעים שהם ארוכים כשעות? או רגעים שהם יקרים כמו הנצח?

כך נדלק נר חנוכה בחורף האחרון של גטו וארשה השוקע, ולא היה מחיר שישווה לנר חנוכה זה!

שאינ למוצאו בווארשה כולה?" ניסה הגוי המבריה הערמומי למתוח כהוגן את המחיר.

"לא נר אחד, אלא שני נרות נחוצים לי כעת. ואם תמציא לי, אשלם בו במקום כל מחיר שיידרש ממני!" הסתכנתי והנחתי את כל הקלפים על השולחן.

"בבקשה רבה!" הצטחק הגוי בצחוק רווי מזימות וזרק אלי את הכדור בחזרה.

"אני מציע לך עסקה 'בדרך של כבוד', ואשמע מה שאתה מעדיף להחליף אתי תמורת שני נרות. הי לך! קבל-נא! ונגמור את העסק!" והגשתי למבריה קופסת סיגריות רבת-ערך, אשר בקושי רב ובמחיר עצום השגתיה באותו יום בשוק השחור של וארשה הגויה.

"מסכים!" פרץ הגוי בקול עליו.

"רק בתנאי הקטן", נזכרתי בו-ברגע בקושי העיקרי, "שתרשה לי להדליק את הנרות בחלון דירתך! כי אצלנו היום חג חנוכה..."

"השתגעתי?" צעק הגוי בקול לא לו, "השכחת את משטר ההאפלה השורר אצלנו בתנאי מלחמה?" "אינני מכיר אותך בתור פחדן", נאחזתי בנימוק חד וחרף, "והשד לא ייקחך, באם אדליק את הנרות לרגעים מעטים!"

"חזיו ורעם!" הרהיב עוז בנפשו המבריה הגוי, משנוכח עד היכן נוגע העניין לליבי.

מכאן ואילך כבר עבר הדבר בקצב נמרץ ונסער

עובד עפ"י אריה וינברגר מתוך "מדי חודש בחודשו" גיליון 57 כסלו התש"ן בהוצאת האגף לתרבות תורנית, מינהל התרבות, משרד החינוך והתרבות.

זמן מזון וכל יתר מותרות.

ני להשיג משהו

שכר עבודות

והועסקו מעבר

דרך ש

הגטו

ארי של וארשה,

זי לסור לרגעים

יים, אשר דירתו

שער הגטו.

עמדות העבודה

זר. ידעתי היטב

ערב חל הנר

ורר בי אכן היה

קת נר חנוכה -

גתי אל המבריה

זמציאה הייתה

זויות למחצה

תי-לגלית בצד

נחרדת ומוזרה,

ע זה התחשק

זרעב בלחמנייה

זנוכה בריש גלי

זמורת נר-חלב,